

บทบัญญัติทางกฎหมายเกี่ยวกับบริษัทเงินทุน
(Provision of Laws of Finance Companies)

บทบัญญัติเกี่ยวกับทุน

การดำเนินงานของบริษัทเงินทุนดังกล่าว ประชาชนผู้ลงทุนย่อมมีความเสี่ยงต่อการลงทุน การที่รัฐบาลโดยกระทรวงการคลังออกประกาศข้อกำหนดด้วยบริษัทเงินทุนก็เพื่อให้ความคุ้มครองต่อผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ จากการศึกษาถึงข้อกำหนดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า รัฐบาลได้พยายามออกกฎหมายเพิ่มเติมจากกฎหมายเดิม คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้ :-

1. ทุนส่วนของผู้ถือหุ้น

การประกอบธุรกิจ เงินทุน จะกระทำได้ก็แต่ในรูปบริษัทจำกัดซึ่งจะต้องจดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ป.พ.พ.) บรรพ 3 ลักษณะ 22 ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท เกี่ยวกับสภาพและการจัดตั้งบริษัท ป.พ.พ. ที่ใช้อยู่ในขณะนี้กำหนดไว้ในมาตรา 1098 แต่เพียงว่า "หนังสือบริคณห์สนธิต้องมีรายการดังต่อไปนี้คือ..... (5) จำนวนทุนเรือนหุ้นซึ่งบริษัทคิดกำหนดจะจดทะเบียนแบ่งออกเป็นหุ้นมีกำหนดมูลค่าหุ้นละเท่าไร (6)"¹ และมาตรา 1105 บัญญัติว่า "อันหุ้นนั้น ท่านห้ามมิให้ออกโดยราคาต่ำกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้..... อนึ่ง เงินสงเคราะห์หุ้นคราวแรกนั้นต้องมีไม่น้อยกว่าร้อยละสิบห้าแห่งมูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้"² แต่ประกาศของกระทรวงการคลังเรื่อง กำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตให้ประกอบกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 (7) แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ได้กำหนดถึงเงินหุ้นส่วนของผู้ถือหุ้นไว้ในข้อ 4 แห่ง

1 สัก กอแสงเรือง และ พัทธ์ เนียมภักุขร: ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1098
หน้า 312-313
2 ibid หน้า 315

ประกาศนี้ตั้ง "บริษัทเงินทุนต้องมีทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่าสี่สิบล้านบาท และมีทุนซึ่งชำระแล้วไม่ต่ำกว่าสี่สิบล้านบาท"³ ทั้งนี้เพราะต้องการจัดบริษัทที่มีเงินทุนน้อยออกไปจากตลาดเงินทุนเนื่องจากบริษัทเงินทุนเป็นกิจการค้าขายประเภทหนึ่งที่สามารถถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน และเป็นการขยายขอบเขตความรับผิดชอบของเจ้าของออกไปด้วย อย่างไรก็ตามประกาศกระทรวงการคลังฉบับนี้ก็ยังไม่ให้โอกาสต่อบริษัทที่มีเงินทุนน้อยกว่าที่ระบุไว้ในข้อ 4 ให้มีโอกาสประกอบธุรกิจเงินทุนต่อไปได้ ดังได้กำหนดไว้ในข้อ 22 แห่งประกาศเดียวกันนี้ดังนี้:-

"(1) ให้มีทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่าสิบล้านบาท และมีทุนซึ่งชำระแล้วไม่ต่ำกว่าสิบล้านบาทภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ

(2) ให้มีทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่าสี่สิบล้านบาท และมีทุนซึ่งชำระแล้วไม่ต่ำกว่าสิบล้านบาทภายในสามปีนับแต่วันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ

(3) ให้มีทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่าสี่สิบล้านบาท และมีทุนซึ่งชำระแล้วไม่ต่ำกว่าสี่สิบล้านบาทภายในห้าปีนับแต่วันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ"⁴

บริษัทเงินทุนซึ่งดำเนินกิจการอยู่ในขณะนี้ส่วนใหญ่มีเงินทุนไม่ต่ำกว่าสิบล้านบาท และมีเงินทุนซึ่งชำระแล้วไม่ต่ำกว่าสิบล้านบาทอยู่ก่อนประกาศนี้ใช้บังคับ

2. การลดทุนของบริษัทเงินทุน

ป. พ. ใคบัญญัติเกี่ยวกับการลดทุนของบริษัทจำกัดไว้ในมาตรา 1224 ว่า "บริษัทจำกัดจะลดทุนของบริษัทลงด้วยลดมูลค่าแต่ละหุ้นๆให้ต่ำลงหรือลดจำนวนหุ้นให้น้อยลงโดยมติพิเศษของประชุมผู้ถือหุ้นก็ได้"⁵ และมาตรา 1225 ใคบัญญัติว่า "อันทุนของบริษัทนั้นจะลดลงไปให้ต่ำกว่าจำนวนหนึ่งในสี่ของทุนทั้งหมดหาได้ไม่"⁶ นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนด

3 ธนาการแห่งประเทศไทย: ข้อกำหนดความควยบริษัทเงินทุน หน้า 10

4 ibid หน้า 15

5 และ 6 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1224 และ 1225

ให้แจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบรายการซึ่งประสงค์จะลดทุนและขอให้เจ้าหน้าที่ผู้มีชอคักค่านส่งค่าคักค่าน
มาได้ บทบัญญัติดังกล่าวถ่านำมาใช้กับบริษัทเงินทุนซึ่งประชาชนผู้ลงทุนซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินโดย
มีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ยอมเป็นไปไม่ได้เนื่องจากเป็นรายปลีกย่อยมากมาย ประกาศของกระทรวง
การคลังก็ได้คำนึงถึงการลดทุนนี้และได้บัญญัติไว้ในข้อ 6 แห่งประกาศนี้ว่า "ห้ามมิให้บริษัท
เงินทุนกระทำการดังต่อไปนี้:-

(1) ลดทุนโดยมิได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี

(2)" 7

บทบัญญัติดังกล่าวยอมแสดงให้เห็นเจตนาของรัฐบาลที่จะให้ความคุ้มครองผล
ประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ยังได้กำหนดบทลงโทษอย่างเด็ดขาดในกรณีที่บริษัทเงินทุนฝ่าฝืนหรือ
ละเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในประกาศนี้ และฐานะการเงินหรือการดำเนินงานของบริษัท
เงินทุนอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชนอย่างร้ายแรง โดยให้
รัฐมนตรีกระทรวงการคลังสั่งให้บริษัทเงินทุนนั้นแก้ไขการกระทำดังกล่าวมิฉะนั้นให้ถือว่า
ใบอนุญาตให้ประกอบกิจการนั้นสิ้นสุด

บทบัญญัติที่เกี่ยวกับบุคคล

ป.พ.พ. มาตรา 1196 ได้กล่าวถึงบัญชีบุคคลของธุรกิจโดยทั่วไปไว้ว่า "อัน
บัญชีบุคคลนั้น ทานว่าต้องทำอย่างน้อยครั้งหนึ่งทุกรอบสิบสองเดือน คือ เมื่อเวลาสุครบ
สิบสองเดือนอันจักว่าเป็นขวบปีในทางบัญชีเงินของบริษัทฯ นั้น อนึ่ง บคูลต้องมึรายการขอ
แสดงจำนวนสินทรัพย์และหนี้สินของบริษัทกับทั้งบัญชีกำไรและขาดทุน" 8

7 ข้อกำหนดว่าด้วยบริษัทเงินทุน หน้า 10

8 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1196

จากบทบัญญัติของ ป.พ.พ. ข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่ากฎหมายมิได้มีบทบัญญัติให้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับงบการเงินว่าจะต้องจัดทำเพียงใด ซึ่งเป็นเหตุบริษัทต่าง ๆ สามารถจัดทำงบการเงินและเปิดเผยข้อมูลตามความพอใจซึ่งทำให้ผู้อ่านงบดุลเข้าใจผิดได้ เพื่อขจัดปัญหานี้ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดแบบงบดุลสำหรับบริษัทเงินทุนไว้ คือ แบบ บ.ง. 1 สำหรับบริษัทเงินทุนที่ประกอบธุรกิจเงินทุนเพียงอย่างเดียว และแบบ บ.ง.ล. 1 สำหรับบริษัทเงินทุนที่ประกอบธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์ควบคู่กัน

นอกจากนี้ ป.พ.พ. มาตรา 1197 ได้กล่าวถึงการสอบบัญชีไว้ดังนี้ "งบดุลนั้นต้องจัดให้มีผู้สอบบัญชีคนหนึ่งหรือหลายคนตรวจสอบแล้วนำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ภายในสี่เดือนนับแต่วันที่ลงในงบดุลนั้น อนึ่ง ให้ส่งสำเนางบดุลไปยังบุคคลทุกคนบรรดามีชื่อในทะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัทแต่ก่อนวันนัดประชุมใหญ่ล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน นอกจากนั้นให้มีสำเนางบดุลเปิดเผยไว้ในสำนักงานของบริษัทในระหว่างเวลาเช่นว่านั้น เพื่อให้ผู้ทรงใบหุ้นชนิดออกให้แก่อุธรณ์นั้นตรวจดูได้ด้วย" ⁹ แต่ในทางปฏิบัติธุรกิจโดยทั่วไปมักจะไม่ได้เปิดเผยรายงานการเงินตามที่กฎหมายกำหนด สำหรับบริษัทเงินทุนได้มีบัญญัติไว้ในข้อ 9 แห่งประกาศกระทรวงการคลังฉบับเดียวกันให้บริษัทเงินทุนเปิดเผยงบดุลไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของบริษัทเงินทุนนั้น และให้ลงในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับด้วย นอกจากนี้ผู้สอบบัญชีรับรองของบริษัทเงินทุนจะต้องเป็นผู้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นชอบ และมีใบกรรมการพนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทเงินทุนนั้น ซึ่งต่างจาก ป.พ.พ. ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้สอบบัญชีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1208 ว่า ผู้สอบบัญชีจะเป็นบุคคลใดก็ได้ซึ่งมิได้เป็นบุคคลมีส่วนได้เสียในการงานของบริษัทในสถานอื่นนอกจากเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นที่มั่นใจยิ่งขึ้นแก่ผู้ลงทุนว่าผู้สอบบัญชีของบริษัทเงินทุนนั้นเป็นที่เชื่อถือ

⁹ ibid

มาตรา 1197

แบบ บ.ง.ด.1

บริษัท.....(หลักทรัพย์และเงินทุน).....จำกัด

งบดุล

ณ วันที่.....

	25...	25..		25..	25..
	(บาท)	(บาท)		(บาท)	(บาท)
<u>ทรัพย์สิน</u>			<u>หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น</u>		
<u>ทรัพย์สินหมุนเวียน</u>	<u>000</u>	<u>000</u>	<u>หนี้สินหมุนเวียน</u>	<u>000</u>	<u>000</u>
เงินสดในมือและเงินฝากธนาคาร	000	000	เงินเบิกเกินบัญชี	000	000
เงินลงทุนชั่วคราว			+ ตัวเงินจ่าย		
-หลักทรัพย์รัฐบาล(ราคาตลาด)	000	000	-เมื่อทวงถาม	000	000
-หุ้นกู้	000	000	-ตามเงื่อนไขรับซื้อคืน	000	000
-หุ้นทุน	000	000	-ระยะสั้น	000	000
+ ตัวเงินรับ			เงินกู้ยืม	000	000
-เมื่อทวงถาม	000	000	เงินมัดจำ	000	000
-ระยะสั้น	000	000	ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	000	000
ลูกหนี้	000	000	รายได้รับล่วงหน้า	000	000
ทรัพย์สินเพื่อขาย	000	000
.....	หนี้สินหมุนเวียนอื่น	000	000
ทรัพย์สินหมุนเวียนอื่น	<u>000</u>	<u>000</u>	<u>หนี้สินระยะยาว</u>	<u>...</u>	<u>...</u>
ลูกหนี้ระยะยาว	<u>000</u>	<u>000</u>
ลูกหนี้ตามสัญญาผ่อนชำระ	000	000
ลูกหนี้อื่น	000	000	<u>หนี้สินอื่น</u>	<u>000</u>	<u>000</u>

ลูกหนี้ระยะยาว	<u>000</u>	<u>000</u>	รายได้รอการตัดบัญชี	<u>000</u>	<u>000</u>
ลูกหนี้ตามสัญญาผ่อนชำระ	000	000		รวมหนี้สิน	<u>000</u> <u>000</u>
ลูกหนี้อื่น	000	000	ส่วนของผู้ถือหุ้น		
เงินลงทุนระยะยาว	<u>000</u>	<u>000</u>	ทุนจดทะเบียน ทุน...จำนวน...ทุน		
หลักทรัพย์รัฐบาล	000	000	มูลค่าหุ้นละ...บาทเป็นเงิน...บาท		
หุ้นกู้	000	000	หุ้นซึ่งเรียกชำระแล้วทุน...จำนวน...ทุน		
หุ้นทุน	000	000	ชำระแล้วหุ้นละ...บาท.....	000	000
ทรัพย์สินถาวร	<u>000</u>	<u>000</u>	ส่วนเกินทุน		
ที่ทำการและเครื่องใช้	000	000
อสังหาริมทรัพย์อื่น	000	000
ทรัพย์สินอื่น	<u>000</u>	<u>000</u>	กำไรสะสม		
รายจ่ายรอการตัดบัญชี	<u>000</u>	<u>000</u>	เงินสำรองตามกฎหมาย	000	000
			กำไรสะสมจัดสรร	000	000
			กำไรสะสมที่ไม่ได้จัดสรร	<u>000</u>	<u>000</u>
			รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	<u>000</u>	<u>000</u>
ยอดรวมทรัพย์สิน	<u>000</u>	<u>000</u>	ยอดรวมหนี้สินและส่วนผู้ถือหุ้น	<u>000</u>	<u>000</u>

หมายเหตุ

.....

รายงานผู้สอบบัญชี

.....
.....
.....

(ที่ตั้งสำนักงาน)..... ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

..... (.....)

วันที่..... (สำนักงานสอบบัญชี)

ในกรณีที่ เป็นบุคคลของบริษัท เงินทุนที่ประกอบธุรกิจเงินลงทุนเพียงอย่างเดียว ในรายการทรัพย์สินหมุนเวียน ประเภทเงินลงทุนชั่วคราวจะแสดงยอดรวมในราคาทุนและให้แสดงราคาตลาด ณ วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชีนั้น โดยไม่ต้องแยกแสดงตามประเภทของหลักทรัพย์ข้างต้น การแสดงรายการต่าง ๆ ในงบดุลจะแสดงมากกว่าที่กำหนดนี้ได้แต่ให้แสดงอย่างน้อยตามที่กำหนดในแบบ บ.ง.ล.1 นี้

นอกจากนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยยังได้กำหนดการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องอันได้แก่ เงินสด เงินฝากสุทธิ และเงินให้กู้ยืมเพื่อเรียกสุทธิที่บริษัทเงินทุนฝากไว้กับธนาคารหรือให้ธนาคารกู้ยืม หลักทรัพย์รัฐบาลไทยซึ่งปราศจากภาระผูกพัน หนี้และพันธบัตรซึ่งปราศจากภาระผูกพัน และกระทรวงการคลังค่าประกันตนเงินและคอกเบี้ย ว่าไม่ต่ำกว่าร้อยละห้า ของยอดเงินที่ได้จากการกู้ยืมหรือได้รับจากประชาชน ¹⁰ ซึ่งไม่รวมนิติบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับธนาคารแล้วจะเห็นว่า อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดต่ำกว่าอัตราเงินสดสำรองของธนาคารพาณิชย์ซึ่งช่วยให้บริษัทเงินทุนขยายเครดิตได้มากกว่าธนาคารอื่นเป็นผลช่วยการพัฒนาตลาดเงินทุนทางหนึ่ง และยังได้กำหนดให้บริษัทเงินทุนยื่นรายงานการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องเป็นรายสัปดาห์ด้วย

สำหรับอัตราดอกเบี้ย หรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนจะต้องจ่ายในการกู้ยืม และเรียกจากกิจการแต่ละประเภท ตลอดจนอัตราค่าบริการที่บริษัทเงินทุนจะเรียกเก็บนั้น ในขณะนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยยังมีได้กำหนด คงปล่อยให้อัตราดังกล่าวเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตามอัตราตลาด

เป็นที่น่าสังเกตว่า สำหรับในประเทศไทยเรายังไม่มี Corporate Bond คงมีแต่ Government Bond เท่านั้น และแม้แต่ใน ป.พ.พ. ก็มีได้มองไว้ด้วย

10 ธนาคารแห่งประเทศไทย : เอกสารโรเนียว ลงวันที่ 19 กันยายน 2516

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์

บริษัทเงินทุนก็เช่นเดียวกับธุรกิจทั่วไป คือ มีการซื้อขายสินค้า สินค้าของบริษัทฯ มิได้เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค หากเป็นหลักทรัพย์ ที่สำคัญมีดังนี้ :-

1. หลักทรัพย์ระยะสั้นอันใดแก่ ตั๋วสัญญาใช้เงิน และตั๋วแลกเงิน
2. หลักทรัพย์ระยะยาวอันใดแก่ หุ้น และหุ้นกู้

หลักทรัพย์ระยะสั้น ใดแก่

1. ตั๋วสัญญาใช้เงิน เป็นตราสารการพาณิชย์ระยะสั้นที่บริษัทเงินทุนออกให้แก่ผู้ลงทุน ตราสารชนิดนี้ไม่มีการค้ำประกันใด ๆ ทั้งสิ้น ผู้ลงทุนจะต้องพิจารณาว่าบริษัทเงินทุนผู้ออกตราสารนั้นเป็นมีกแผนเพียงใด ป.พ.พ. มาตรา 982 ได้วิเคราะห์ศัพท์ตั๋วสัญญาใช้เงิน ไว้ว่า "อันว่าตั๋วสัญญาใช้เงินนั้น คือ หนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่าผู้ออกตั๋วให้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือใช้ให้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับเงิน" ¹¹ ความสมบูรณ์ของตั๋วสัญญาใช้เงินจะต้องมีคำว่า ตั๋วสัญญาใช้เงินบนหน้าตั๋ว คำมั่นสัญญาอันปราศจากเงื่อนไขว่าจะใช้เงินให้ซึ่งจะต้องเป็นจำนวนที่แน่นอน วันครบกำหนดของตั๋ว ชื่อของผู้รับเงิน วันที่และสถานที่ออกตั๋ว และที่สำคัญที่สุดคือลายมือชื่อของผู้ออกตั๋ว

ในกรณีที่บริษัทธุรกิจต้องการกู้เงินจากบริษัทเงินทุน บริษัทนั้นจะออกตั๋วสัญญาใช้เงินของตนให้กับบริษัทเงินทุน แล้วบริษัทเงินทุนจะให้เงินกู้โดยออกตั๋วชนิดที่เรียกว่า ตั๋วแลกเงินให้

2. ตั๋วแลกเงิน ป.พ.พ. มาตรา 908 ได้วิเคราะห์ศัพท์ตั๋วแลกเงินไว้ว่า "อันว่าตั๋วแลกเงินนั้น คือหนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้ตั้งจ่าย สั่งบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้จ่าย ให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่บุคคลอีกคนหนึ่งหรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลคนหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ผู้รับเงิน" ¹²

¹¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 982

¹² " " " มาตรา 908

ความสมบูรณ์ของตัวแลกเปลี่ยนเช่นเดียวกับตัวสัญญาใช้เงิน จะมีส่วนแตกต่างกันก็เฉพาะชื่อผู้รับเงินซึ่ง-ตัวสัญญาใช้เงินจะระบุไว้ ส่วนตัวแลกเปลี่ยนจะระบุชื่อหรือออกตัวให้แก่ผู้ถือก็ได้

หลักทรัพย์ระยะยาว อันได้แก่ หุ้นและหุ้นกู้นั้น บริษัทเงินทุนเข้าไปเกี่ยวข้องในฐานะผู้รับประกันหรือผู้ค้ำหรือตัวแทนหรือนายหน้ามิได้เป็นผู้ออกหลักทรัพย์ระยะยาวนั้น หลักทรัพย์ระยะยาวที่แพร่หลายอยู่ในขณะนี้ได้แก่

1. หุ้นกู้ (Debentures) อันได้แก่

1.1 หุ้นกู้ชนิดธรรมดา (Regular Debenture หรือ Straight Debenture) ผู้ถือหุ้นกู้ชนิดนี้ได้รับดอกเบี้ยตามอัตราที่ระบุไว้เป็นประจำทุกงวดตลอดระยะเวลาที่หุ้นนั้นยังไม่ครบกำหนด ผู้ออกหุ้นกู้อาจกำหนดระยะเวลาไถ่ถอนคืนซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการใช้เงินทุนนั้นอาจเป็น 5 ปีหรือ 10 ปี แต่ถ้านานเกินไปผู้ลงทุนก็จะไม่สนใจเพราะผู้ถือหุ้นเปรียบเสมือนเจ้าหนี้ของกิจการซึ่งมีความเสี่ยงในกรณีที่กิจการเลิกไปเช่นเดียวกับเจ้าหนี้อื่น ๆ

1.2 หุ้นกู้แปลงสภาพได้ (Convertible Debenture) บริษัทผู้ออกหุ้นกู้ต้องการดึงดูดผู้ลงทุนสนใจก็มักจะระบุเงื่อนไขให้แปลงสภาพได้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ลงทุนมีสิทธิแลกเปลี่ยนหุ้นสามัญได้ แต่เมื่อแลกเปลี่ยนเป็นหุ้นสามัญแล้วจะขอแลกกลับเป็นหุ้นกู้ไม่ได้ ผู้ออกหุ้นกู้ชนิดนี้มักจะกำหนดระยะเวลาและอัตราที่ไขแลกเปลี่ยนไว้ด้วย เช่น หุ้นกู้ของบริษัทไทยในลอน จำกัด ซึ่งออกในปี 2514 และรับประกันผลการขาย (Firm Commitment) โดยบริษัทบางกอกโคมูระฯ ได้กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนโดยให้หุ้นกู้ 1 หุ้นแลกเปลี่ยนเป็นหุ้นสามัญได้ 1 หุ้น เป็นต้น

1.3 หุ้นกู้ที่มีการค้ำประกันการชำระเงิน (Guaranteed Debenture) บริษัทผู้ออกหุ้นกู้ชนิดนี้ต้องการให้ผู้ลงทุนมีความมั่นใจในการลงทุนยิ่งขึ้น มักจะเสนอขายหุ้นกู้โดยมีธนาคารเป็นผู้ค้ำประกัน ในการจ่ายดอกเบี้ยและเงินต้นเมื่อถึงกำหนดไถ่ถอนหุ้นกู้ ส่วนใหญ่ผู้ถือหุ้นมักจะเป็นกิจการที่ไม่ค่อยมั่นคงหรือยังไม่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วไปก็มักจะจัดให้มีธนาคารที่เชื่อถือได้เป็นผู้ค้ำประกันซึ่งจะดึงดูดผู้ลงทุนนิยมหุ้นกู้ชนิดนี้มากกว่าชนิดธรรมดา

1.4 **หุ้นที่แปลงสภาพได้**และมีการค้ำประกันการชำระเงิน (Convertible Guaranteed Debenture) เป็นหุ้นที่มีสิ่งจูงใจผู้ลงทุนมากที่สุด และในวงการตลาดหุ้นของไทยก็มีผู้นิยมซื้อหุ้นชนิดนี้มากที่สุดเมวว่าอัตราดอกเบี้ยของหุ้นชนิดนี้จะต่ำกว่าชนิดอื่นก็ตาม ทั้งนี้เพราะนอกจากจะมีธนาคารเข้าค้ำประกันการชำระคืนดอกเบี้ยและเงินต้นแล้ว ผู้ลงทุนยังมีสิทธิที่จะขอแลกเปลี่ยนหุ้นสามัญได้เมื่อเห็นวราราคาตลาดของหุ้นสามัญในอนาคตจะสูงขึ้น เช่น หุ้นของบริษัทเบอร์ลี ยูคเกอร์ จำกัด ซึ่งออกในปี 2513 โดยมีธนาคารกรุงเทพ จำกัดและธนาคารไทยทนุ จำกัด รวมค้ำประกันการชำระคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย และมีบริษัทบางกอก-โนมูระฯ และบริษัทกรุงเทพชนาทร จำกัด เป็นผู้รับประกันผลการขาย อัตราแลกเปลี่ยนของหุ้นดังกล่าวกำหนดไว้ 1 หุ้นเท่ากับหุ้นสามัญ 1 หุ้น เป็นต้น

นอกจากนี้ยังได้มีกฎหมายให้ความคุ้มครองต่อผู้ลงทุนในหุ้น คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1230 บัญญัติว่า "จำนวนเงินที่จะออกหุ้นนั้น ทานมิให้เกินจำนวนเงินอันใดสงไข้เขาในหุ้นของบริษัทแล้ว ถ้าบัญชีบุคคลครั้งที่สุดแสดงจำนวนสินทรัพย์वालคนอยลงไปกว่าจำนวนเงินอันใดสงไข้เขาในหุ้นของบริษัทแล้วไซ้ ทานมิให้กำหนดจำนวนเงินที่จะออกหุ้นให้เกินไปกว่าจำนวนราคาสินทรัพย์นั้น." และการออกหุ้นของบริษัทแต่ละครั้งจะต้องมีมติพิเศษของที่ประชุมผู้ถือหุ้นเท่านั้น

2. **หุ้น** หมายถึงหุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิ สำหรับในประเทศไทยถึงแม้ว่ารัฐบาลจะได้พยายามส่งเสริมให้บริษัทครัวเรือน (Family Company) แปลงสภาพเป็นบริษัทมหาชน (Public Company) มานานแล้ว แต่การจำหน่ายหุ้นสามัญนั้นทำได้ยาก เพราะส่วนใหญ่บริษัทมหาชนมักจะเป็นบริษัทที่เพิ่งขึ้นใหม่ยังไม่เป็นที่รู้จักของประชาชน บริษัทนั้นก็ย่อมจะไม่สามารถดำเนินงานจนมีกำไรและนำมาจัดสรรเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้น ดังนั้น ประชาชนจึงไม่นิยมให้เงินทุนของตนไปจมอยู่ในหุ้นสามัญโดยที่ไม่อาจคาดหมายถึงผลตอบแทนที่จะได้รับได้ บริษัทที่ต้องการเงินทุนโดยการออกหุ้นมักจะออกเป็นหุ้นบุริมสิทธิมากกว่า อันใดแก

2.1 ทุนบุริมสิทธิชนิดแปลงสภาพได้ (Convertible Preferred Stock) บริษัทผู้ออกหุ้นชนิดนี้จะให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ลงทุนนำหุ้นมาแลกเปลี่ยนเป็นหุ้นสามัญได้ หากผู้ลงทุนเห็นว่าบริษัทสามารถดำเนินกิจการประสบความสำเร็จได้กำไรดีและมีการจัดสรรเงินปันผลในอัตราสูง

2.2 ทุนบุริมสิทธิชนิดแปลงสภาพได้และจ่ายเงินปันผลสะสม (Convertible Preferred Cumulative) เช่นเดียวกับทุนบุริมสิทธิชนิดแปลงสภาพได้และมีสิทธิพิเศษอื่นอีกในกรณีที่ยังไม่ได้รับเงินปันผลและไม่ได้ออกเงินปันผลก็ให้สมทบรวมเป็นปีต่อไป เช่น ทุนบุริมสิทธิของบริษัทไทยคาสติงส์ จำกัด ซึ่งออกในปี 2513 โดยมีบริษัทเฮาส์แมน จำกัด ซึ่งยอมทำข้อตกลงรับซื้อคืน (Guaranteed Repurchase Agreement) เป็นผู้รับประกันการชดเชย

การกำหนดสิทธิพิเศษดังกล่าวทั้งหุ้นกู้และหุ้นบุริมสิทธิย่อมเป็นสิ่งดึงดูดใจให้ประชาชนลงทุนในหลักทรัพย์มากขึ้นเป็นการส่งเสริมให้มีอุปสงค์เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้บริษัทเอกชนแปลงสภาพเป็นบริษัทมหาชนมากขึ้นเป็นการเสริมสร้างอุปทานให้มีจำนวนสูงขึ้น ทั้งสองประการนี้ย่อมมีส่วนช่วยในการพัฒนาตลาดเงินทุน

บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการภาษีอากร

ในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาตลาดเงินทุน ก็เพื่อส่งเสริมให้ตลาดเงินทุนมีสภาพสมบูรณ์และมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตและมั่นคงนั้น นโยบายภาษีเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการส่งเสริมความเจริญเติบโตของตลาดเงินทุนได้มากที่สุด การศึกษาถึงประมวลรัษฎากรพบว่ามีความไม่ยุติธรรมในการเรียกเก็บภาษี อาทิเช่น ประมวลรัษฎากรหมวดที่ 3 ว่าด้วยภาษีเงินได้ มาตรา 40 (4) ได้บัญญัติให้ดอกเบี้ยจากพันธบัตร หุ้นกู้ เงินกู้ยืม เงินปันผล เงินส่วนแบ่งกำไรหรือประโยชน์ใดที่ได้จากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ผลประโยชน์ใดที่ได้จากการโอนหุ้นหรือโอนการเป็นหุ้นส่วนซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน เป็นเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษี แต่ในบทบัญญัติเดียวกันนี้เงินได้พึงประเมินที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี ตามมาตรา 42 (8) ดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล ดอกเบี้ยเงินสะสมที่รัฐบาลจ่ายหรือดอกเบี้ยเงินฝากจากธนาคารในราชอาณาจักร

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมต่อผู้ลงทุนในบริษัท เงินทุนและใน
หลักทรัพย์ คณะทำงานตามโครงการพัฒนาตลาดเงินทุนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพิจารณา
โครงสร้างระบบภาษีไว้แก่กรมสรรพากร เพื่อแก้ไขปรับปรุงประมวลรัษฎากรในส่วนที่เป็นการ
ส่งเสริมการลงทุน ดังนี้ :-

1. การยกเว้นภาษีเงินได้ของกำไรส่วนทุน (Capital Gains) อันเกิดจาก
การซื้อขายหลักทรัพย์และให้ถือเอาขาดทุนส่วนทุน (Capital Losses) อันเกิดจากการซื้อ
ขายหลักทรัพย์เป็นรายจ่ายที่หักได้จากเงินได้พึงประเมินด้วย

2. การยกเว้นภาษีเงินได้จากเงินปันผลจากหลักทรัพย์ในวงเงินไม่เกินที่กำหนด
เช่น 400 บาท และส่วนที่เกินก็ให้ได้รับการลดหย่อนภาษี

3. การพิจารณายกเลิกการยกเว้นภาษีเงินได้ของดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล
ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารในราชอาณาจักรทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเสมอภาคแก่ผู้ลงทุนในหลักทรัพย์
อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะดังกล่าวก็ยังคงอยู่ในระหว่างพิจารณา ยังมีได้มีการ
ปรับปรุงแก้ไขแต่อย่างใด

นอกจากนี้ ประมวลรัษฎากร มาตรา 75 ระบุว่า "ในกรณีที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วน
นิติบุคคลมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งถือหุ้นหรือเป็นหุ้นส่วนเกินกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด
บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นไม่ต้องเสียภาษีตามส่วนนี้ แต่ให้เสียตามบทบัญญัติส่วน 2 ว่า
ด้วยการเก็บภาษีจากบุคคลธรรมดา" ¹³ ตามบทบัญญัตินี้จะเห็นว่าเป็นการเปิดโอกาสให้
เลือกวิธีการเสียภาษีและเป็นการให้สิทธิพิเศษต่อกิจการดังกล่าวเกินไป

¹³ สนั่น เกตุทัต : ประมวลรัษฎากรฉบับแก้ไขเพิ่มเติมถึง 2513 หน้า 50-51

มาตรา 42 (9) ระบุว่า "การขายทรัพย์สินอันเป็นมรดกหรือการขายทรัพย์สินซึ่งทรัพย์สินนั้นได้มาโดยมิได้มุ่งในทางการค้าหรือหากำไร ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี" ให้ถือเป็นเงินได้พึงประเมินที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเสียภาษีนั้น อาจตีความหมายได้หลายทาง เช่น ผู้ลงทุนบางคนอาจนิยมนำเงินทุนไปลงทุนในที่อื่นแล้วขายภายหลัง 10 ปีที่ซื้อมาในทางปฏิบัติยอมไม่ถือว่าเป็นการซื้อเพื่อเก็งกำไร บทบัญญัติดังกล่าวยอมส่งเสริมให้บุคคลทั่วไปนิยมนำเงินไปลงทุนในที่อื่นเพิ่มขึ้นได้ อันเป็นการส่งเสริมให้ตลาดเงินนอกระบบขยายตัวในเมื่อผู้ลงทุนเห็นว่าการลงทุนในหลักทรัพย์ไม่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้

บทบัญญัติเกี่ยวกับปัญหาผลประโยชน์ขัดแย้งกัน (Conflict of Interest)

หลักผลประโยชน์ขัดแย้งกัน เป็นหลักสากลซึ่งเกิดขึ้นเสมอในทุกระดับของสังคมตลอดจนชีวิตประจำวันด้วย ในบริษัทจำกัดมีบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบริษัท ได้แก่ ผู้ถือหุ้นหรือผู้ลงทุน ผู้บริหารงาน เจ้าหนี้และผู้สอบบัญชีซึ่งแต่ละฝ่ายมีส่วนได้เสียในบริษัทดังนี้

1. ผู้ถือหุ้นหรือผู้ลงทุน มีผลประโยชน์เริ่มแรกจากเงินลงทุนซื้อหุ้น ถัดมาได้แก่เงินปันผล เงินกำไรส่วนทุนอันเกิดจากราคาตลาดของหุ้นเพิ่มขึ้น และเงินทุนที่จะได้รับคืนในกรณีที่บริษัท เลิกกิจการ
2. ผู้บริหารงาน ในทางปฏิบัติผู้บริหารงานได้รับการแต่งตั้งจากที่ประชุมผู้ถือหุ้น และมักจะเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ผู้บริหารงานเหล่านี้มีผลประโยชน์ คือ เงินเดือน โบนัส เงินบำนาญ และผลประโยชน์อื่น
3. เจ้าหนี้ ในฐานะเป็นเจ้าของเงินกู้ ในกิจการบริษัทเงินทุน เจ้าหนี้จะได้แก่ผู้ลงทุนซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินที่บริษัทนำออกจำหน่าย บุคคลเหล่านี้มีผลประโยชน์ที่แน่นอน คือ ดอกเบี้ยและเงินต้นที่จะเรียกคืนได้เมื่อครบกำหนดเวลาชำระหนี้
4. ผู้สอบบัญชี ในฐานะเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นในการเข้าตรวจสอบและแสดงความเห็นเกี่ยวกับงบการเงินของบริษัท มีผลประโยชน์เป็นจำนวนที่แน่นอนเช่นกันคือค่าสอบบัญชี

กรณีถือว่าเป็นผลประโยชน์ขัดแย้งกัน ในฐานะที่บุคคลดังกล่าวข้างต้นเป็นผู้มีส่วนได้เสียของบริษัท การเกิดปัญหาผลประโยชน์ขัดแย้งกันมีดังนี้ :-

1. ผู้บริหารงานของบริษัทซึ่งเป็นคนละกรรมการ กรรมการผู้มีอำนาจลงนามแทนบริษัท กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้จัดการอาจมีความสัมพันธ์ในฐานะเป็นกรรมการหรือผู้ถือหุ้นในกิจการประเภทเดียวกันและมีการแข่งขันกับบริษัท เช่น ธนาคารพาณิชย์ บริษัทประกันวินาศภัย บริษัทประกันชีวิต บริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทเงินทุนอื่น เป็นต้น

2. ผู้บริหารงานดำเนินการใด ๆ ในบริษัท เพื่อผลประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น โดยไม่ได้รับคำยินยอมจากที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นและเจ้าหน้าที่หรือดำเนินการโดยฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับของบริษัท เช่น การให้จ่ายเงินโบนัส บำเหน็จบำนาญหรือค่าตอบแทนกรรมการ ตั้งเงินเดือนให้พนักงานชั้นสูงของบริษัทในจำนวนที่สูงเกินสมควร หรือให้สิทธิพิเศษในการจองหุ้นแก่กรรมการ หรือให้ผลประโยชน์อื่นแก่ผู้สอบบัญชีนอกเหนือไปจากการค่าสอบบัญชีปกติ โดยไม่ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้น

3. ผู้ถือหุ้นของบริษัทไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งกรรมการหรือไม่ประกอบกิจการอย่างเดียวกันและแข่งขันกับบริษัท

4. ผู้สอบบัญชี เป็นกรรมการหรือผู้ถือหุ้นใหญ่ของบริษัทอื่นที่ประกอบกิจการอย่างเดียวกันและแข่งขันกับบริษัท

5. ผู้สอบบัญชี ประกอบอาชีพอื่นใดที่ขัดแย้งกับงานในหน้าที่ของผู้ตรวจสอบบัญชี

เพื่อคุ้มครองส่วนได้เสียของบุคคลทุกฝ่าย ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับบริษัท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี 2505 และข้อกำหนดว่าด้วยบริษัทเงินทุน ไข่มัญญัติข้อห้ามเกี่ยวกับการขัดแย้งในระหว่างส่วนได้เสียของบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ไว้ บางส่วนได้กล่าวไว้ในบทบัญญัติของ ป.พ.พ. เกี่ยวกับบุคคลบางแล้ว ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้ :-

1. ป.พ.พ. มาตรา 1168 ระบุห้ามมิให้ผู้เป็นกรรมการประกอบการค้าขายใด ๆ อันมีสภาพอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับการค้าขายของบริษัท ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตน หรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น..... โดยมิได้รับความยินยอมของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น

2. ป.พ.พ. มาตรา 1185 บัญญัติไว้ว่า "ผู้ถือหุ้นคนใดมีส่วนใดเสียเป็นพิเศษ ในข้ออันใดซึ่งที่ประชุมจะลงมติ ห้ามห้ามมิให้ผู้ถือหุ้นคนนั้นออกเสียงลงคะแนนด้วยในข้อนั้น" และมาตรา 1109 บัญญัติไว้ว่า "ผู้เริ่มกิจการหรือผู้เช่าซื้อหุ้นจะออกเสียงลงคะแนนไม่ได้ ถ้าตนมีส่วนใดเสียโดยพิเศษในปัญหาที่ยกขึ้นวินิจฉัยนั้น."

3. ในส่วนที่เกี่ยวกับส่วนใดเสียของเจ้านั้น ป.พ.พ. มาตรา 1226 บัญญัติไว้ว่า ในกรณีที่บริษัทจะลดทุน จะต้องมิหนึ่งสืบออกกล่าวไปยังบรรดาผู้ซึ่งบริษัทรู้ว่าเป็นเจ้านั้นทราบ และหากมีเจ้านั้นรายใดคัดค้าน บริษัทก็จะลดทุนไม่ได้จนกว่าจะได้ชี้แจงหรือให้ประกันเพื่อหนี้ รายได้ และข้อกำหนดความด้วยบริษัท เงินทุนก็มีข้อกำหนดมิให้ลดทุนโดยมิได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

4. ในกรณีที่บริษัทต้องการจะออกหุ้นกู้ ป.พ.พ. มาตรา 1230 บัญญัติห้ามบริษัทออกหุ้นกู้เกินจำนวนมูลค่าหุ้นที่ชำระแล้ว ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันต่อเจ้านั้น

5. ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้สอบบัญชี ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1208 บัญญัติห้ามผู้สอบบัญชีของบริษัท เป็นผู้มีส่วนใดเสียในการงานที่บริษัททำในสถานอื่นนอกไปจากผู้ถือหุ้นของบริษัท เท่านั้น และข้อกำหนดความด้วยบริษัท เงินทุนยังได้กำหนดคุณสมบัติของผู้สอบบัญชีของบริษัทจะต้องเป็นบุคคลที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นชอบ

6. กฎกระทรวงฉบับที่สอง (2511) ออกตามความใน พรบ. ผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 ได้กำหนดข้อกำหนดเกี่ยวกับผลประโยชน์ขัดแย้งกัน โดยระบุไว้ในมรรยาทผู้สอบบัญชีข้อหนึ่ง "ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องไม่รับสอบบัญชีในกิจการซึ่งตนมีส่วนใดเสียไม่ว่าเกี่ยวด้วยทรัพย์สินหรือตำแหน่งหน้าที่" 14

14 ทวีเกียรติ กฤษณามาระ: คำบรรยายวิชาการสอบบัญชีของคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2511

นอกจากนี้ในการยื่นคำขออนุญาตประกอบธุรกิจเงินทุน (แบบคำขอ 1 ข.) ข้อ 11 ธนาคารแห่งประเทศไทยยังไ้ระบุให้บริษัทเงินทุนแจ้งรายชื่อคณะกรรมการ กรรมการผู้มีอำนาจลงนามแทนบริษัท พนักงานผู้มีอำนาจในการจัดการ รายชื่อของสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้อง และลักษณะความสัมพันธ์ที่บุคคลดังกล่าวมีอยู่ต่อธนาคารพาณิชย์ บริษัทประกันวินาศภัย บริษัทประกันชีวิต บริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทเงินทุนอื่น ในฐานะเป็นกรรมการหรือผู้ถือหุ้นเกินกว่าร้อยละสิบของจำนวนหุ้นทั้งหมดของสถาบันการเงินนั้น

จากการศึกษาถึงบทบัญญัติทางกฎหมายต่าง ๆ ดังกล่าว จะเห็นว่าการที่รัฐบาลโดยกระทรวงการคลังออกประกาศข้อกำหนดว่าด้วยบริษัท เงินทุนขึ้นก็เพื่อแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องต่าง ๆ ของกฎหมายอันมีอยู่แต่เดิมได้แก่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง และยังช่วยในการส่งเสริมการลงทุนให้ผู้ลงทุนมีความมั่นใจในบริษัท เงินทุนมากขึ้น รวมทั้งได้ศึกษาถึงปัญหาข้อขัดข้องอันเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวของการลงทุนโดยบทบัญญัติตามประมวลรัษฎากรซึ่งสมควรได้รับการพิจารณาแก้ไขด้วย.

พรบ. ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ในระหว่างการเขียนวิทยานิพนธ์นี้ ได้มีการเสนอ พรบ. ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยส่งเสริมการพัฒนาตลาดเงินทุนตามโครงการพัฒนาตลาดเงินทุนซึ่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติวางร่าง พรบ. ดังกล่าวไปแล้วเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2517 นับว่าเป็นนิมิตอันดีในการขยายตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย สาระสำคัญของ พรบ. ดังกล่าวอาจพอสรุปได้ดังนี้ :-

1. ทำให้ตลาดหลักทรัพย์ที่มีอยู่เดิม คือ บริษัทตลาดหุ้นกรุงเทพ จำกัด อันเป็นตลาดหลักทรัพย์ซึ่งดำเนินงานโดยเอกชนต้องเลิกกิจการไปภายใน 9 เดือนนับแต่ พรบ. นี้ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ในระหว่างนี้บริษัทดังกล่าวก็ยังคงประกอบกิจการและใช้ชื่อเดิมต่อไปได้

2. การจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในระยะแรกจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการชั่วคราวขึ้น 4 คน เป็นผู้จัดการชั่วคราว 1 คนโดยคณะรัฐมนตรี คณะกรรมการชั่วคราวนี้จะกำหนดจำนวนสมาชิก เช่น 20 บริษัทและการคัดเลือกสมาชิกจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังด้วย หลังจากนั้นจะได้ทำการคัดเลือกกรรมการอีก 4 คนจากจำนวนสมาชิกเพื่อจัดเป็นคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. ส่วนประกอบของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วย

3.1 สมาชิกซึ่งคัดเลือกโดยคณะกรรมการด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี และที่สำคัญจะต้อง เป็นบริษัทหลักทรัพย์ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการตัวแทนนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ด้วย

3.2 คณะกรรมการหลักทรัพย์มีจำนวน 9 คน แต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี 4 คน สมาชิกเลือกเอง 4 คน และผู้จัดการซึ่งเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง 1 คน คณะกรรมการหลักทรัพย์จะเลือกกรรมการคนหนึ่งขึ้นเป็นประธานกรรมการ

4. คุณสมบัติและการดำรงตำแหน่งกรรมการ มีดังนี้ :-

4.1 มีสัญชาติไทย

4.2 ไม่เป็นข้าราชการประจำหรือดำรงตำแหน่งในทางการเมือง นอกจากกรรมการ 4 คนที่ได้รับแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรีเท่านั้นที่อาจเป็นข้าราชการประจำได้ 1 คน

4.3 ต้องไม่เป็นบุคคลล้มละลาย และต้องโทษมาก่อน

4.4 กรรมการทั้งหมดยกเว้นผู้จัดการดำรงตำแหน่งได้คราวละ 2 ปี

เฉพาะเมื่อครบปีแรกให้กรรมการเหล่านี้จับสลากออกอย่างละครั้งและให้มีการแต่งตั้งและเลือกตั้งเพิ่มเติมให้เต็มจำนวนและอาจเลือกจากกรรมการที่ออกไปแล้วได้

5. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่วางนโยบายและควบคุมการดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์รวมทั้งกำหนดระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 กรณี คือ

5.1 เรื่องที่คณะกรรมการดำเนินการได้เอง ได้แก่ การดูแลและให้ตลาดหลักทรัพย์ดำเนินงานภายใต้วัตถุประสงค์ซึ่งรวมถึงเรื่องที่คณะกรรมการต้องไม่นำผลกำไรจากดำเนินงานมาแบ่งปันกัน การถอดถอน ลงโทษ การร้องทุกข์ เงินเดือน ค่าจ้าง ตำแหน่ง การสงเคราะห์พนักงานลูกจ้างและครอบครัว

5.2 เรื่องที่ต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมสมาชิก ได้แก่ การจัดทำระเบียบข้อบังคับการประชุมและการดำเนินงานของคณะกรรมการ รวมทั้งการตรวจสอบเอกสารและสมุดบัญชีของสมาชิก

5.3 เรื่องที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ได้แก่ การกำหนดวิธีการให้บริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทรับอนุญาตเปิดเผยฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน การซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนหรือหลักทรัพย์รับอนุญาต การชำระเงิน การส่งมอบหลักทรัพย์ให้มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ ตลอดจนการอนุญาตให้สมาชิกซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนนอกตลาดหลักทรัพย์ (Over-the-counter Market) เพราะมีข้อห้ามสำหรับสมาชิกไม่ให้ซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนนอกตลาดหลักทรัพย์นอกจากจะได้รับอนุญาต

5.4 เรื่องที่ต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมสมาชิกและต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีฯ ค่วย ไคแก เรื่องที่เกี่ยวกับสมาชิก การจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุน การจ่ายเงินทดแทนความเสียหายจากกองทุนและการจัดการกองทุน การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการห้ามซื้อขายหลักทรัพย์บางรายเป็นการชั่วคราว และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีและการเงินของตลาดหลักทรัพย์

6. ผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์ แต่งตั้งโดยคณะกรรมการ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งนี้จะต้องมีสัญชาติไทย ไม่เป็นข้าราชการประจำหรือดำรงตำแหน่งในทางการ เมืองโดยเฉพาะ อย่ายิ่งต้องทำงานได้เต็มเวลา การพ้นตำแหน่งของผู้จัดการนอกจากเหตุอื่นตามปรกติแล้วยังอาจพ้นโดยมติของคณะกรรมการควยคะแนนเสียง 6 ใน 8 เป็นอย่างน้อย

7. การจดทะเบียนและการเพิกถอนหลักทรัพย์ หลักทรัพย์ที่สมาชิกจะนำมาซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์มี 2 ประเภท คือ

7.1 หลักทรัพย์ที่จดทะเบียนไว้กับตลาดหลักทรัพย์ เรียกว่าหลักทรัพย์จดทะเบียน

7.2 หลักทรัพย์ที่มีชื่อหลักทรัพย์จดทะเบียนแต่ได้รับอนุญาตให้ซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ได้ เรียกว่า หลักทรัพย์รับอนุญาต

การพิจารณารับหลักทรัพย์จดทะเบียนหรือหลักทรัพย์รับอนุญาตเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการฯ และเสนอรัฐมนตรีฯ เพื่ออนุมัติ แต่การเพิกถอนการเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนหรือหลักทรัพย์รับอนุญาตเป็นอำนาจของรัฐมนตรีฯ และต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาควย

8. ขอรห้ามสำหรับสมาชิก มี 2 ประการ คือ

8.1 ห้ามสมาชิกทำการซื้อขายหลักทรัพย์นอกตลาดหลักทรัพย์ (Over-the-counter Market) นอกจากจะได้รับอนุญาตจากตลาดหลักทรัพย์

8.2 ห้ามสมาชิกแจ้งขอความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความอันควรแจ้งเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของสมาชิก ราคาซื้อหรือขายหลักทรัพย์ และกระทำการใด ๆ โดยมีเจตนาทุจริตในการซื้อขายหลักทรัพย์

9. กองทุนทดแทนความเสียหาย เป็นเรื่องพิเศษที่ได้จากการศึกษาถึงกฎหมายว่าด้วยธนาคารพาณิชย์ในต่างประเทศและนำมาปรับปรุงให้เข้ากับประเทศไทย กองทุนนี้จะใช้จ่ายทดแทนความเสียหายที่อาจเกิดจากการดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์หรือจากการกระทำของสมาชิก โดยสมาชิกทุกคนจะต้องร่วมกันจ่ายเงินสมทบกองทุนนี้ การจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนหรือจ่ายเงินทดแทนความเสียหายจากกองทุนจะเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดและได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีฯ แล้ว ทั้งนี้เป็นการให้ความคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ลงทุนและเป็นการส่งเสริมการลงทุนในหลักทรัพย์ในประเทศไทยมากขึ้น

10. การรายงานของตลาดหลักทรัพย์ทำเป็นรายงานประจำวันสำหรับการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ และต้องประกาศในที่เปิดเผย ณ ตลาดหลักทรัพย์อย่างช้าก่อนเวลาเปิดทำการในวันถัดไป การยื่นงบดุลและบัญชีรายได้รายจ่ายตลอดจนทำรายงานและจัดส่งเอกสารต่อรัฐมนตรีจะต้องทำตามแบบและระยะเวลาที่รัฐมนตรีฯ กำหนด และรัฐมนตรีอาจจะสั่งให้ตลาดหลักทรัพย์ชี้แจงข้อเท็จจริงหรือทำรายงานเพื่อประโยชน์ในการกำกับและดูแลทั่วไปในกิจการของตลาดหลักทรัพย์

11. ผู้สอบบัญชี เป็นผู้ที่ได้รับแต่งตั้งโดยที่ประชุมสมาชิกและโดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี และจะต้องไม่ใช่ผู้มีส่วนได้เสียในตลาดหลักทรัพย์นอกจากเป็นสมาชิกเพียงฐานะเดียว

12. การกำกับตลาดหลักทรัพย์ ให้อยู่ในความดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย ปฏิบัติการแทนรัฐมนตรีฯ และคณะรัฐมนตรียังแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยขึ้นคณะหนึ่งไม่เกิน 7 คน เพื่อให้คำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในทุกเรื่องที่ต้องขออนุมัติจากรัฐมนตรี คณะที่ปรึกษานี้จะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี แต่เมื่อพ้นจากตำแหน่งตามวาระก็อาจได้รับการแต่งตั้งใหม่ได้

13. อำนาจพิเศษของรัฐมนตรี พรบ. นี้ได้ให้อำนาจพิเศษแก่รัฐมนตรีเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดเศรษฐกิจของประเทศเนื่องจากการซื้อขายหลักทรัพย์โดยให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการดังต่อไปนี้ได้ทั้งนี้โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะที่ปรึกษา

13.1 สิ่งโดยทำเป็นหนังสือประกาศไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของ ตลาดหลักทรัพย์ เช่น การสั่งห้ามการซื้อขายหลักทรัพย์รายใดรายหนึ่งหรือทั้งหมดเป็นการชั่วคราว การสั่งห้ามสมาชิกรายใดรายหนึ่งเข้าซื้อขายหลักทรัพย์เป็นการชั่วคราว

13.2 สิ่งโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ได้แก่ การสั่งเพิกถอนการ เป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนหรือหลักทรัพย์รับอนุญาต

13.3 สิ่งโดยตรง ได้แก่ การสั่งจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนทดแทนความเสียหายหรือจ่ายเงินทดแทนความเสียหายจากกองทุน การสั่งให้คณะกรรมการหรือผู้จัดการ กระทำการหรืองดเว้นกระทำการใด ๆ ที่รัฐมนตรีเห็นสมควร

14. การลงโทษ เพื่อให้สมาชิกได้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์ ได้กำหนดบทลงโทษไว้ในกรณีที่สมาชิกปฏิบัติการณ์อันขัดต่อระเบียบข้อบังคับดังนี้ :-

14.1 โทษหนักที่สุด คือ ปรับไม่เกิน 1 แสนบาทสำหรับตัวสมาชิกที่แจ้งเท็จ หรือปกปิดข้อความอันควรแจ้งเกี่ยวกับฐานะ ราคาซื้อขายหลักทรัพย์และกระทำการโดยมีเจตนา หลอกรงในการซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทรับอนุญาต นอกจากนี้กรรมการของ สมาชิกหรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานของสมาชิกที่กระทำผิดดังกล่าวก็ต้องร่วมรับผิดชอบด้วย โดยต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปีหรือปรับไม่เกิน 5 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

14.2 โทษรองลงมา คือ ปรับไม่เกิน 2 หมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับสำหรับผู้ฝ่าฝืนทำการประกอบกิจการตลาดหลักทรัพย์หรือใช้ชื่อตลาดหลักทรัพย์ หรือดำเนินกิจการตลาดหลักทรัพย์อยู่แล้วและไม่เลิกภายใน 9 เดือนนับแต่ พรบ. นี้ได้ประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา

14.3 โทษสถานเบา คือ ปรับไม่เกิน 2 พันบาทหรือจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับสำหรับผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ อันใดแก่เจ้าหน้าที่ของ ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือชี้ชวาทหรือไม้อำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งออกไป ปฏิบัติหน้าที่

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในพระราชบัญญัติฉบับนี้ สมาคมนักบัญชีได้จัดให้มีการ
อภิปรายเรื่อง การชี้แจงกฎหมายว่าด้วยตลาดหลักทรัพย์กับบทบาทของนักบัญชี เพื่อเปิดโอกาส
ให้ บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุน เจ้าหน้าที และประชาชนผู้สนใจการลงทุนได้เข้าใจถึงตัว
หลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์ ตลอดจนความปลอดภัยในการลงทุนโดยมีพระราชบัญญัตินี้เป็นมาตร-
การคุ้มครองผลประโยชน์ให้แก่ผู้ลงทุนในหลักทรัพย์